

CZU:371.214.112:371.31

REPERE PRIVIND PROIECTAREA TEMELOR CROSS-CURRICULARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL

FRANȚUZAN L. dr., conf. cerc.

Sectorului Calitatea Educației
Institutul de Științe ale Educației

Rezumat. *Articolul este un demers de abordare a procesului de învățare în context integrat prin temele cross-curriculare. La moment, formarea personală și socială a elevilor trebuie să se realizeze dincolo de discipline, în contexte integrate, pentru că viața și lumea în care trăim au devenit și mai complexe, și mai dinamice. În acest articol am prezentat un model de proiectare a învățării integrate prin temele cross curriculare.*

Cuvinte cheie: *învățare, învățare integrată, teme cross-curriculare.*

THE DESIGN REFERENCES OF CROSS-CURRICULAR THEMES IN GENERAL EDUCATION

Abstract. *This article is an approach to the learning process in an integrated context through cross-curricular themes. At the moment, the personal and social training of students must be done beyond the disciplines, in integrated contexts, because life and the world in which we live have become even more complex and more dynamic. In this article we have presented a model for designing integrated learning through cross-curricular themes.*

Keywords: *learning, integrated learning, cross-curricular themes.*

Învățarea este un proces natural, în care ne angajăm pe parcursul întregi vieți pentru a ne adapta provocărilor sociale. Actualmente procesul educațional este depășită de complexitatea lumii moderne, care impune alte sensuri conceptului de învățare. Astăzi dezvoltarea, formarea personală și socială a elevilor trebuie să se realizeze dincolo de discipline, în contexte integrate, pentru că viața și lumea în care trăim au devenit peste măsură de complexe și dinamice.

Sistemele educaționale trebuie să răspundă noilor provocări în condițiile când însuși conceptul de *învățare* a căpătat noi semnificații oferind deschideri pentru *învățare integrată*.

Integrarea învățării școlare a căpătat în ultimele trei decenii un câmp de investigație tot mai amplu. Abordarea *integrată a învățării* presupune cooperare între diferitele componente ale proceselor educaționale, ținând cont, în același timp de finalități și necesități. Noțiunea de *integrare* provine din latinescul *integro*, care înseamnă a pune la loc, a reuni mai multe părți într-un tot unitar, a restabili, a întregi.

A integra înseamnă a coordona, a îmbina, a aduce împreună părțile separate într-un întreg funcțional, unitar și armonios.

Un model de învățare ce trece dincolo de rigiditatea și orientarea excesiv academică a disciplinelor tradiționale sunt temele cross-curriculare.

Aceste teme au un caracter transversal, trec dincolo de granițele disciplinelor școlare tradiționale și propun formarea unor competențe și/ sau valori fundamentale pentru viața de zi cu zi. Pentru a fi introduse cu succes în școală, temele cross-curriculare solicită crearea de experiențe diverse de învățare și experimentarea achizițiilor dobândite în contexte concrete și variate [5, p. 159].

Ce reprezintă, totuși, temele cross-curriculare:

- unități integrate ce își propun formarea unor competențe ce vizează probleme semnificative specifice realității în cadrul cărora elevul participă activ la proiectarea propriei experiențe de învățare.
- unități de studiu prin intermediul cărora se realizează explorarea unor probleme semnificative ale „lumii reale”, relevante pentru viața de zi cu zi.
- proiecte care își propun să valorifice potențialul elevilor și al comunității locale în vederea construirii unor experiențe de învățare semnificative pentru elevi.

Pe plan internațional, temele cross-curriculare cunosc o arie de abordare extinsă. Primatul orientărilor tematice vizează educația pentru mediu, educația pentru sănătate, deprinderi de viață și dezvoltarea abilității de a gândi critic. Republica Moldova se află la faza de experimentare a temelor cross-curriculare, abordare ce face parte din categoria inovațiilor educaționale. Reieșind din specificul sistemului de învățământ național, putem încadra temele cross-curriculare în trei categorii:

I. Teme ce promovează formarea competențelor

II. Teme ce țin de probleme complexe

III. Teme vizând dezvoltarea unor competențe de bază.

Aceste trei categorii de integralizare pot fi considerate complementare învățământului de tip disciplinar, fiind construcții integrate, centrate pe nevoile de educație ale elevilor.

Proiectarea unei teme cross-curriculare necesită respectarea unui algoritm. În acest sens, L. Ciolan propune șapte etape – „drept model posibil” [1, 3,4,5]. Analizându-le în raport cu practica educațională, am stabilit patru pași în proiectarea temelor cross-curriculare, acestea reprezentând o viziune în cadrul disciplinelor naturii.

I. Formularea temei cross-curriculare – identificarea unei probleme ce poate fi tratată în manieră integrată, ca prim pas în cunoașterea temei cross-curriculare. În

determinarea acesteia este necesar să se țină cont de următoarele trăsături definitorii:

- *caracter generalizator;*
- *promovarea formării de competențe;*
- *caracter transversal;*
- *caracter constructiv;*
- *caracter integrator;*
- *caracter utilitar;*
- *caracter de sistem;*
- *viziune largă/ de ansamblu /globală.*

II. Stabilirea obiectivelor – preconizarea finalităților, a unor achiziții pe care elevii le vor căpăta la finele activității, constituind premise ale succesului lor personal și social.

III. Proiectarea activităților și stabilirea etapelor de lucru – planificarea riguroasă a sistemului de activități ce necesită a fi desfășurate, este o garanție a succeselor ulterioare.

IV. Evaluarea – este etapa de final a temei cross-curriculare și permite rezumarea, sintetizarea rezultatelor obținute, stimularea motivației elevilor pentru performanțe.

Evaluarea elevilor în cadrul proiectelor integrate/ temelor cross-curriculare nu se face doar la final, ci și pe parcurs, având clare tangențe cu evaluarea clasică a rezultatelor învățării (inițială, formativă, sumativă).

O temă cross-curriculară se realizează de regulă printr-un proiect. Proiectul este o metodă interactivă de predare-învățare-evaluare și implică, de regulă, o microcercetare sau investigarea sistematică a unui subiect de interes pentru elevi. Tipologia acestor activități este practic nelimitată, depinzând de imaginația participanților, de forma pe care o ia produsul final, de auditoriul căruia i se adresează și de scopurile pentru care se realizează: expoziții cu: desene, fotografii, produse ale elevilor etc., prezentări: audio-video, postere, portofolii, redactarea unor documente sau dezbateri.

Prezentăm în continuare un exemplu de temă cross-curriculară ce țin de rezolvarea unor probleme complexe:

- I. Formularea temei cross-curriculare: *Energia și mediul*
- II. Clasele: XI
- III. Durata: I semestru
- IV. Proiectarea activităților și stabilirea etapelor de lucru:

Tabelul 1. Proiectarea activităților în cadrul temei cross-curriculare Energia și mediul

Gr. 1	Gr.2	Gr.3
Energia la scară mondială	Efectul de seră	Energia nucleară
<ul style="list-style-type: none"> - Energia, concept, problemă globală. - Surse de energie. - Repartiția resurselor energetice. - Problemele ecologice ale energetici. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gaze cu efect de seră. - Probleme ecologice globale și regionale. - Stratul de ozon, ploile acide - Efectele încălziri globale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Surse ale energiei nucleare. - Deșeuri nucleare. - Consumul rațional de energie. - Unitățile de transport și risipa de energie.

Tabelul 2. Etapele de lucru conform activităților planificate

Activitatea	Lucrul și durata	Responsabili	Rezultate așteptate	Evaluarea
- Energia, problemă globală.	Microcercetări; – studierea surselor informaționale. - compararea diverselor probleme globale.	Elevul 1 <u>Nume, Prenume</u> Elevul 2 <u>Nume, Prenume</u>	– Studiu științific; – prezentarea datelor obținute; – formularea concluziilor.	Dirijarea activității de analiză a informației științifice; Evaluare formativă: observarea sistemică.

Etapele sunt monitorizate de către profesor, elevii fiind ghidați în realizarea sarcinilor, primind indicațiile corespunzătoare. Inițial, ei selectează informații la temă, utilizând variate surse și posibilitățile oferite de biblioteci, mijloacele mass-media, Internet etc., fiind încurajați să folosească și alte surse: interviuri, fotografii sau chiar filmări.

Produsul final al proiectului, ca structură, va include elementele: *Pagina de titlu, Cuprinsul, Introducerea, Dezvoltarea și detalierea elementelor de conținut, Concluziile de natură calitativă și cantitativă, Bibliografie și Anexe.* Acest proiect poate finaliza prin organizarea unei activități culminante, care le-a oferit elevilor oportunitatea de a sintetiza rezultatele învățării, de a inventaria etapele pe care le-au parcurs și produsele obținute.

Bibliografie

1. ACHIRI I., FRANȚUZAN L. et. al. Modele de reconfigurare a procesului de învățare. Aria curriculară Matematică și Științe. Chișinău: IȘE, 2022.
2. BOCOȘ M. Didactica disciplinilor pedagogice: un cadru constructivist. Pitești: Editura Paralela 45, 2008.
3. BOTGROS I., FRANȚUZAN L., DUDA V. O viziune de proiectare a temelor cross-curriculare la educația științifică. Materialele Conferinței: Optimizarea învățămîntului pentru o societate bazată pe cunoaștere, 26 octombrie, IȘE, 2012, pp. 24-26.
4. CIOLAN L. Dincolo de discipline. Ghid pentru învățarea integrală/cross-curriculară. Colecția șanselor egale. București: Humanitas Educațional, 2003.
5. CIOLAN L. Învățarea Integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Iași: Polirom, 2008.
6. FRANȚUZAN L., HADÎRCĂ M., CALLO T. (coord.) Paradigma de reconfigurare a procesului de învățare. Monografie colectivă. Chișinău: IȘE (Print-Caro SRL), 2021.
7. IANCU E. Proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare [online]. Disponibil: <http://forum.portal.edu.ro/index.php?act=Attach&type=post&id=1606731>